



crkva u svijetu

PRINOSI

10 GODINA NAŠE CRKVE U NAŠEM SVIJETU (1974.—1984.)

Gabrijel Štokalo

Jedno desetljeće u životu pojedinog čovjeka znači mnogo i malo. Mnogo, ako je npr. riječ od 15. do 25. godine ljudskog života, jer u tom razdoblju čovjek prerasta od djeteta u zrelu osobu, zauzima svoje mjesto, svoj stav i svoje usmjerenje u životu i za daljnja desetljeća. Za daljnja pak razdoblja deset godina može biti i vrlo malo, ništa se posebno ne dogodi u životu pojedinca uz rijetke iznimke uvjetovane društvenim, vanjskim ili osobnim nutarnjim promjenama. Za život jednog naroda ili jedne države postoje prijelomna desetljeća, ali redovito 10 godina ne znači mnogo. Međutim, ipak mnogo znači ako se promatra izbliza, ako smo baš u njemu ili na njegovu kraju pa i u slučajevima kad se radi o relativno mirnom vremenu. Dapače, u mirnijim razdobljima mogu se registrirati za budućnost važna kretanja i usmjerenja iako nije bilo spektakularnih lomova ili naglih zaokreta.

Katolička Crkva živi po cijelom svijetu, u pojedincima i u skupinama, živi i djeluje u međunarodnoj zajednici, ali upravo kroz život pojedinaca, obitelji i naroda. Za njezin dvomilenijski život u njegovoj cjelovitosti deset je godina zbilja malo, ali za njezine sadašnje članove svaki je momenat važan, svaka godina možda i presudno kritična, a ono što je važno za nekog od najmanje Isusove braće, važno je i za cijelu Majku Crkvu.

Prije deset godina stjecajem okolnosti prikazao sam na stranicama *Crkve u svijetu* statističke podatke Katoličke Crkve u Jugoslaviji na temelju

podataka iz *Papinskog godišnjaka za 1974. godinu*¹ i uspoređivao te podatke s podacima iz *Općeg šematizma Katoličke Crkve u Jugoslaviji iz 1939. godine*.² U tada promatranom razdoblju prohujao je drugi svjetski rat sa svim svojim strahotama. Državna se granica pomakla prema zapadu povećavši državni teritorij za oko 8 tisuća kvadratnih kilometara s oko pola milijuna stanovnika katoličke vjere. K tome se stanovništvo obuhvaćeno starijim granicama povećalo za oko pet i pol milijuna duša. Sveukupni, dakle, porast stanovništva iznosio je oko šest milijuna žitelja. Broj pak katolika u promatranom vremenskom razdoblju unutar granica stare Jugoslavije nije se u stvari ništa povećao. Zato je katoličko stanovništvo u staroj Jugoslaviji predstavljalo 41 posto od broja svih žitelja, dok je njegov postotni udio nakon 35 godina za cijelu SFR Jugoslaviju, računavši dakle i tipično katoličko proširenje, opao za 9 posto tako da je u godini 1974. iznosio samo 32% od sveukupnog stanovništva. Naglasio sam bio da se u tada promatranom vremenskom razdoblju *doslovno u svim našim biskupijama smanjio postotak katoličkog stanovništva*,³ a smanjili su se više manje i gotovo svi drugi pokazatelji vjerskog života među katolicima u nas.

Ove sam godine namjerno uzeo u ruke najnoviji *Papinski Godišnjak za 1984. godinu*,⁴ zašiljio sam olovku i pokušao u tabelarnim prikazima, sličnim onima prije deset godina, uspoređivati statističke podatke ove i 1974. godinom. (Ovo uspoređivanje ima jednu prednost pred onim učinjenim prije deset godina, jer su sada svi podaci uzeti iz jednako uređivanih Papinskih Godišnjaka, a onda smo uspoređivali godišnjakove podatke sa onima iz *Općeg šematizma*, koji je ponešto drukčije bio uređivan pa prema tome i nešto drukčije prikazivao podatke.) Tabelarno prikazane brojke same će po sebi govoriti ili će nam barem nešto dati naslutiti o životu naše Crkve u našem svijetu za minulih relativno mirnih deset godina. Kratke moje opaske uz nužni opis tabela žele samo pomoći zainteresiranom čitatelju da sâm bolje uvidi što ga zanima o ovom koraku na trinaeststoljetnom putu naše Crkve.

1. TERITORIJALNA RAZDIOBA I STANOVNIŠTVO (stupci 1—5)

Kroz ovih 10 godina sredile su se granice crkvenih pokrajina i biskupija u Istri i Slovenskom Primorju u skladu sa državnim i republičkim granicama: apostolska administratura nekadašnjih dijelova Goričko-gradišćanske, Tršćansko-koparske i Riječko-senjske dijeceze sa slovenskim stanovništvom i u granicama SR Slovenije postala je jedinstvenom Koparskom biskupijom koja je ušla u sastav Ljubljanske metropolije. Tako

¹ *Annuario Pontificio per l'anno 1974*, Città del Vaticano, 1974.

² *Opći šematizam katoličke Crkve u Jugoslaviji*, Sarajevo, 1939.

³ G. Stokalo, *Naša Crkva u našem svijetu*, Cus X, 1 (1975), str. 12. Tamo su se potkrale i neke pogreške npr. pri zbrajanju stanovnika pa mjesto 20.672.683 svih stanovnika Jugoslavije za 1974. godinu, kako sada pravilno zbrojismo, a tamo na str. 7 stoji 20,642.685. Zbog te pogreške morali smo sada izvršiti i male korekcije onih postotaka, koji zavise o tom zbroju.

⁴ *Annuario Pontificio per l'anno 1984*, Città del Vaticano, 1984. (Nad)biskupije su abecednim redom sa svojim podacima prikazane na str. 3—667, a Apostolska administratura jugoslavenskog Banata (Zrenjanin) prikazana je na str. 940.

1. STANOVNIŠTVO

Red. broj	Dijeca za	s tan ov ni š t v o		p o r a s t	
		1974.	1984.	brojčano	posto
o	l	2	3	4	5
o1.	Zagrebačka nadbiskupija	2,300.000	2,200.000	- 100.000	- 4,3
o2.	Djakovačko-Srijemska biskupija	1,000.000	1,304.787	304.787	30,5
o3.	Križevačka eparhija	(20,672.683	22,958.335	2,285.652	11,1)
a.	Zabregačka metropolija 1 - 3	3,300.000	3,504.787	204.787	6,2
o4.	Splitsko-Makarska nadbiskupija	385.000	428.000	43.000	11,2
o5.	Dubrovačka biskupija	80.311	84.000	3.689	4,6
o6.	Hvarska biskupija	34.000	26.902	- 7.098	- 20,9
o7.	Kotorska biskupija	41.000	46.219	5.219	12,7
o8.	Šibenska biskupija	192.874	195.431	2.557	1,3
	Splitska metropolija 4 - 8	733.185	780.552	47.367	6,5
o9.	Zadarska nadbiskupija	180.500	190.000	9.500	5,3
b.	Dijeceze DALMACIJE 4 - 9	913.685	970.552	56.867	6,2
10.	Riječko-Senjska nadbiskupija	425.000	433.000	8.000	1,9
11.	Krčka biskupija	35.000	34.000	- 1.000	- 2,9
12.	Ponečko-Pulska biskupija	184.298	187.144	2.846	1,5
a.	Riječka metropolija 10 - 12	644.298	654.144	9.846	1,5
I	Metropolije SR HRVATSKE 1 - 12	4,857.983	5,129.483	271.500	5,6
13.	Sarajevska nadbiskupija	2,241.000	2,261.850	20.850	0,9
14.	Banjalučka biskupija	970.182	1,309.800	339.618	35,0
15.	Mostarsko-Trebinjska biskupija	447.472	475.230	27.758	6,2
	SR BOSNA I HERCEGOVINA 13 - 15	3,658.654	4,046.880	388.226	10,6
16.	Skopsko-Prizrenska biskupija	3,100.000	3,830.000	730.000	23,5
II	Sarajevska metropolija 13 - 16	6,758.654	7,876.880	1,118.226	16,5
17.	Ljubljanska nadbiskupija	720.000	824.500	104.500	14,5
18.	Mariiborska biskupija	766.003	835.682	69.679	9,1
19.	Koperaka biskupija	288.000	245.000	- 43.000	-14,9
III	Ljubljanska metropolija 17 - 19	1,774.003	1,905.182	131.179	7,4
20.	Banska nadbiskupija	500.000	532.100	32.100	6,4
21.	Beogradska nadbiskupija	5,130.000	5,731.000	601.000	11,7
22.	Šubotička biskupija	986.315	1,105.850	119.535	12,1
23.	Banatska administratura (Zrenjanin)	665.728	677.840	12.112	1,8
IV	Dijeceze izvan metropolija	7,282.043	8,046.790	764.747	10,5
	SFR JUGOSLAVIJA 1 - 23	20.672.683	22.958.355	2,285.652	11,1
	Radi usporedjivanja	1971.	1981.		
	Republika AUSTRIJA	7,491.526	7,555.338	63.812	0,9

sada cijela Slovenija čini jedinstvenu orkvenu pokrajinu pa smo ju mogli lijepo prikazati u retku III. Istovremeno je Pazinska administratura Hrvatskog dijela teritorija nekadašnje Tršćansko-koparske biskupije sasvim pripojena Porečko-pulskoj biskupiji i kao cjelina ulazi u sastav Riječke metropolije prikazane u retku c.

Tako smo mogli teritorijalno razvrstati naše dijeceze po metropolitanskoj pripadnosti, s time što smo sve metropolije SR Hrvatske prikazali i zajedno u retku I. Posebno smo u retku IV. zbrojili podatke naših dijeceza izvan metropolitanskog sustava: Barske i Beogradske nadbiskupije, Subotičke biskupije i Banatske administrature. Zadarsku smo pak nadbiskupiju — redak 9 — zbrojiti i prikazali sa Splitskom metropolijom i na razini dijeceza Dalmacije — redak b — i na nazini metropolija SR Hrvatske — redak I.⁵

Stanovništvo SFR Jugoslavije u cijelosti poraslo je u promatranom desetljeću za 2,285.652 duše ili za 11,1%. Prosječno, dakle, godišnje raste za malo više od jedan posto. Taj rast nije međutim ravnomjerno raspoređen po svim našim dijecezama. Čak su četiri među njima zabilježile opadanje stanovništva: Hvarska za 20,9%, Koparska za 14,9%, Zagrebačka za 4,3% i Krčka za 2,9%. Radi se odreda o dijecezama s pretežno katoličkim stanovništvom. Općenito uzevši, metropolije SR Hrvatske s 5,6% i SR Slovenija sa 7,4% pokazuju manji porast stanovništva od jugoslavenskog prosjeka. Ovaj put imamo mogućnost uspoređivanja naših podataka sa stanjem i kretanjem u susjednoj republici Austriji. Za nju imamo precizne podatke broja stanovnika i broja katolika za godine dvaju uzastopnih popisa 1971. i 1981.⁶ Radi se dakle o jednom desetljeću pa je usporedba prikladna. Zato smo u samu tablicu uvrstili »radi uspoređivanja« dodatni redak sa podacima republike Austrije. Odmah uočavamo da Austrija s 0,9% porasta stanovništva stoji ispod Jugoslavenskog prosjeka. Zanimljivo je da se njezin porast podudara s porastom sarajevske nadbiskupije.

2. KATOLICI I NJIHOV UDIO U BROJU STANOVNIKA (stupci 6—13)

Slabiji porast stanovništva u pretežno katoličkim predjelima nagoviješta da će i opći porast svih katolika na cijelom državnom području pokazati manji uspon od onog koji je pokazalo cijelo žiteljstvo. Tako i jest: u cijeloj Jugoslaviji broj je katolika porastao samo za 104.512 ili za 1,6%. Mnogo, čak deset dijeceza pokazuje smanjenje broja katolika, i to neke vidno: 1) Beogradska nadbiskupija čak za 44,4%, 2) Banatska administratura za 29,4%, 3) Hvarska biskupija za 24,6% (vidjesmo da njeno stanovništvo bilježi nešto manji pad tj. 20,9%), 4) Riječko-senjska nadbiskupija za 12,5%, 5) Subotička biskupija za 6,3%, 6) Krčka za 5,9% (stanovništvo samo za 2,9%), 7) Križevačka za 4,9%, 8) Porečko-pulska za 4,7%, 9) Kotorska za 3,8% (njezino je stanovništvo više palo, za 14,9%) i 10) Splitsko-makarska za 0,6%. — Uočimo na ovom mjestu da Austrija u tom pogledu stoji gore od nas: ona je izgubila u za nju promatranom desetljeću 176.204 ili 2,7 posto katolika.

⁵ Sa Zadarskom je nadbiskupijom, iako njezina anomalija da je još izvan našeg metropolitanskog sustava traje, tako postupio i *Opći Šematizam Katoličke Crkve u Jugoslaviji* 1974, Zagreb, 1975. i *Adresar Katoličke Crkve u SFRJ*, Zagreb, 1981.

⁶ AKSA br. 17 (728) od 27. 4. 1984, str. 3b donosi podatke, samo su daktilografskom pogreškom stavili da je broj katolika opao za 276.204 namjesto pravinlo 176.204, što je lako uočljivo jer su dali i postotak 2,7%.

2. KATOLICI I NJIHOV POSTOTNI UDIO U BROJU SVEUKUPNOG STANOVNIŠTVA

Red. Dije- broj -ceza	1974.		1984.		kretanje udjela u %		porast katolika		
	Katolici	- posto	Katolici	- posto	apsolutno	relativno	brojčano	- posto	
(o)	(1)	6	7	8	9	10	11	12	13
01. ZG	1,900.000	82,9	2,000.000	90,9	8,3	10,0	100.000	5,3	
02. DJ	500.000	50,0	500.000	38,3	-11,7	-23,4	-	-	
03. KR	51.250	0,2	48.760	0,2	-	-	-2.490	-4,9	
a. ZGm	2,451.250	74,3	2,548.760	72,7	-1,6	-2,0	97.510	4,0	
04. ST	342.076	88,9	340.000	79,4	-9,5	-12,0	-2.076	-0,6	
05. DU	73.000	90,9	78.240	93,1	2,2	2,5	5.240	7,2	
06. HV	33.000	97,1	24.890	92,5	-4,6	-4,7	-8.110	-24,6	
07. KO	11.356	27,7	11.594	25,1	-2,6	-9,4	238	2,1	
08. ŠI	141.086	73,1	146.312	74,4	1,3	1,7	4.226	3,0	
STm	600.518	81,9	600.036	76,9	-5,0	-6,1	-482	-0,1	
09. ZD	140.300	77,7	146.000	76,8	-0,9	-1,1	5.700	4,1	
b. DALM	740.818	81,1	746.036	76,9	-4,2	-5,2	5.218	0,7	
10. RI	320.000	75,3	280.000	64,7	-10,6	-14,1	-40.000	-12,5	
11. KRK	34.000	97,1	32.000	94,1	-3,0	-3,0	-2.000	-5,9	
12. PP	155.143	84,2	147.791	79,0	-5,2	-6,2	-7.352	-4,7	
c. RIm	509.143	79,0	459.791	70,3	-8,7	-11,0	-49.352	-9,7	
I SRH	3,701.211	76,2	3,754.587	73,2	-3,0	-3,9	53.376	1,4	
13. SA	438.853	19,6	468.746	20,7	1,1	5,7	29.893	6,8	
14. BL	108.098	11,1	131.700	10,1	-1,0	-9,4	23.602	21,8	
15. MO	192.976	43,1	200.000	42,1	-1,0	-2,3	7.024	3,6	
BiH	739.927	20,2	800.446	19,8	-0,4	-2,0	60.519	8,2	
16. SK	48.500	1,6	59.620	1,6	-	-	11.120	22,9	
II SAm	788.427	11,7	860.066	10,9	-0,8	-6,8	71.639	9,1	
17. LJ	650.000	90,3	690.000	83,7	-6,6	-7,3	40.000	6,2	
18. MB	706.704	92,3	727.979	87,1	-5,2	-5,6	21.275	3,0	
19. KP	208.000	72,2	200.000	81,6	9,4	13,0	-8.000	-3,8	
III LJm	1,564.704	88,2	1,617.979	84,9	-3,3	-3,7	53.275	3,4	
20. BAR	15.396	3,1	16.700	3,1	-	-	1.304	8,5	
21. BG	36.000	0,7	20.000	0,3	-0,4	-57,1	-16.000	-44,4	
22. SU	400.000	40,6	375.000	33,9	-6,7	-16,5	-25.000	-6,3	
23. ZR	116.000	17,4	81.918	12,1	-5,3	-30,5	-34.082	-29,4	
IV Izvm	567.396	7,8	493.618	6,1	-1,7	-21,4	-73.778	-13,0	
SFRI	6,621.738	32,0	6,726.250	29,3	-2,7	-8,4	104.512	1,6	
Radi uspr	1971.		1981.						
R.AUSTR	6,547.594	87,4	6,371.390	84,3	-3,1	-3,5	-176.204	-2,7	

U nas su pak neke dijeceze pokazale i lijepi porast, sve rastuće svakako više od naših prosječnih 1,6%. Nabrojimo ih po redu: 1) Skopsko-Prirenska biskupija porasla je za 22,9%, što je samo malo manje od sveukupnog porasta svih stanovnika na teritoriju njezina prostiranja, a koji iznosi 23,5%, 2) Banjalučka biskupija bilježi porast od 21,8% katolika, što je ipak vidno manje od 35,0% porasta njezina stanovništva, 3) Barska nadbiskupija više raste — 8,5%, nego njezino ukupno stanovništvo — 6,4%, 4) Dubrovačka biskupija isto bolje raste — 7,2%, nego njezino žiteljstvo — 4,6%, 5) Sarajevska nadbiskupija također: katolici porastoše za 6,8%, dok za stanovništvo već spomenusmo porast od samo 0,9%, 6) Ljubljanska nadbiskupija bilježi lijep porast od 6,2% katolika, ali je to

manje od 14,5% porasta njezina sveukupnog stanovništva, 7) Zagrebačka nadbiskupija je porasla za 5,3% dok je stanovništvo zabilježilo čak pad od 4,3%, 8) Zadarska nadbiskupija manje raste — 4,1%, od njezina stanovništva — 5,3%, 9) Mostarska biskupija također manje samo 3,6% od njezina žiteljstva sa 6,2% porasta, 10) Šibenska pak s 3% bolje raste od svog stanovništva s 1,3% porasta, 11) Mariborska s istih 3,0% porasta katolika slabije raste nego njezino žiteljstvo s 9,1% porasta, 12) Kotarska također vrlo malo raste samo za 2,1% prema poraslom stanovništvu za 12,7%, i konačno 13) Đakovačka biskupija ne bilježi nikakvog porasta katolika, iako je stanovništvo poraslo čak za 30,5 postotaka.

Promatrajući *udio katolika u ukupnom broju stanovnika*, vidimo jasno da je u zadnjem desetljeću opao s 32,0% na 29,3%, smanjio se dakle za 2,7%; znači da je izgubio čak 8,4 postotka svoje vrijednosti kako je vidljivo u stupcu 11.

Uočimo ovdje još jednom dobro činjenicu da je *udio katoličkog stanovništva od 1939. do 1974. godine pao sa 41,0 na 32,0 postotaka*, a to znači za 9 postotaka ili za 22,0 svoje vrijednosti.⁷ Katoličko je dakle stanovništvo u teškim, kriznim predratnim, ratnim i prvim poslijeratnim godinama prosječno gubilo godišnje 0,63 postotaka svog udjela u broju žiteljstva. U sada promatranih relativno mirnih godina ovaj pad je još *strmiji: prosječno je katoličko stanovništvo u zadnjem desetljeću gubilo godišnje 0,85 postotaka svog udjela u sveukupnoj populaciji*.

Možemo se domišljati ili samo indicirati moguće razloge ovakvog trenda: nešto očito pada na *manji natalitet* u katoličkim nego u drugim sredinama, a nešto na *činjenicu nekrštavanja* u katoličkoj Crkvi djece rođene od roditelja krštenih nekada u istoj Crkvi. Ne smijemo zanemariti ni činjenicu da nije ujednačen kriterij koga se među rubnim vjernicima može još u statistikama prikazivati kao katolika, a koga se već može smatrati ateistom ili oćenito nekatolikom. Radi te neujednačenosti ima slučajeva da župnici svojim nadležnima jave točan broj žitelja za malo mjesto, ili pak određenu procjenu za veliko mjesto, dok za broj katolika iskreno stave znak pitanja.⁸ Rezultat toga je vjerojatno i činjenica da su npr. Ljubljanska nadbiskupija te Mostarsko-trebinjska i Subotička biskupija preciznije prikazale broj stanovnika nego broj katolika, koji je uostalom u sva tri slučaja pravilno zaokružen. Neke su druge dijeceze opet pravilno zaokruživale i jedan i drugi podatak.

Da bismo mogli uspoređivati naše dijeceze međusobno, bilo je nužno da promatramo baš relativno ili postotno kretanje katoličkog udjela u sveukupnom žiteljstvu — stupac 11. Samo pet dijeceza ima ovaj pokazatelj pozitivian i to uglavnom zbog jakog opadanja ili vrlo slabog rasta sveukupnog stanovništva. Poredajmo ih po veličini ovog pokazatelja: 1) Koparska biskupija s 13,0% kazuje samo, što već vidjesmo, da stanovništvo brže opada (—14,9%), možda seli, negoli broj katolika (—3,8%); 2)

⁷ Ovdje smo izvršili korekcije prema bilješki 3.

⁸ Vidi *Poročila Slovenske Frančiškanske Provincije sv. Križa, XXXVIII (1984), št. 5, str. 51*. Od 15 prikazanih župa gotovo polovica ili 7 njih ima znak pitanja za broj katolika.

Zagrebačka nadbiskupija ima ovaj pokazatelj 10,0%, a razlog je opadanje broja stanovnika u nekim njezinim regijama s više nekatoličkim stanovništvom;⁹ 3) Sarajevska nadbiskupija pokazuje 5,7%, jer je katolički živalj više napredovao (6,8%) od sveukupnog (samo 0,9%); 4) tako je i u Dubrovačkoj biskupiji stanovništvo poraslo za 4,6%, a katolički njegov dio za 7,2%, pa promatrani relativni pokazatelj bilježi 2,5% relativnog porasta (katolika i konačno 5) u Šibenskoj biskupiji isto tako katolici brže rastu (3,0%) od sveukupnog žiteljstva (1,3%), pa je promatrani pokazatelj pozitivan i iznosi 1,7%.

S druge strane osim Barske nadbiskupije (i Zadarske, koju smo radi njezinih karakteristika pridružili dalmatinskim dijecezama) sve su druge dijeceze izvan metropolitanskog sustava duboko ispod prosječnog kretanja promatranog ovog katoličkog udjela: Beogradska nadbiskupija bilježi nadpolovični pad, tj. 57,1% svog ranijeg udjela, Banatska administratura gubi gotovo trećinu ili 30,5%, a Subotička biskupija pokazuje pad od 16,5%. Od dijeceza u našem metropolitanskom sustavu samo je Đakovačko-srijemska biskupija po ovom opadanju katoličkog udjela među stanovništvom između navedene tri dijeceze čak s 23,4% gubitka. Rekao bih da u toj stvari prevladava trend njezina srijemskog ili, recimo, dijaspornog dijela. Inače, sve promatrane cjeline, osim dijeceza izvan metropolitanskog sustava, stoje bolje od jugoslavenskog prosjeka: 1) Slovenske su dijeceze svaka pojedina, iznad jugoslavenskog prosjeka, a sve zajedno su najbolje od svih drugih skupina bilježeći pad od 3,7%. 2) Metropolije SR Hrvatske stoje odmah poslije SR Slovenije pokazujući gubitak od 3,9% katoličkog udjela u svom stanovništvu, iako metropolitanska nadbiskupija Rijeko-senjska (opet vjerojatno zbog svojih dijaspornih dijelova kao i radi imigracije u lučki grad Rijeku) bilježi pad od 14,1% i time vuče cijelu svoju metropoliju ispod jugoslavenskog prosjeka na 11,0% gubitaka, dok Spitsko-makarska nadbiskupija s padom od 12,0% nije spustila ispod prosjeka cijelu metropoliju nego samo do 6,1% smanjenja, a još manje sve dalmatinske dijeceze zajedno, koje bilježe 5,2% gubitaka. Čitavu ovu skupinu zapravo podiže golema Zagrebačka nadbiskupija sa svojim porastom od 10,0% udjela katoličkog pučanstva u sveukupnom žiteljstvu. 3) Na trećem mjestu je Sarajevska metropolija, tj. Bosna i Hercegovina sa Skopsko-prizrenskom biskupijom, jer bilježi pad katoličkog udjela za 6,8% uprkos činjenici da sama Bosna i Hercegovina s padom od 2,0% stoji bolje od SR Slovenije (— 3,7%) pa čak i od same Zagrebačke metropolije (—2,1%). Bosnu i Hercegovinu zapravo diže njezina najveća Sarajevska dijeceza koja bilježi, kako vidjesmo, porast od 5,7% i tako nadoknađuje ispodprosječni manjak od 9,4% u Banjalučkoj biskupiji.

Kao jedan od zaključaka ovih promatranja možemo istaknuti da se u sredinama s relativno manjim brojem katolika, uvjetno rečeno u »dijaspori«, mnogo više smanjuje udio katoličkog žiteljstva u sveukupnom broju stanovnika negoli u sredinama s katoličkom većinom. Iznimke samo potvrđuju pravilo.

⁹ Dnevni tisak je poslije objavljivanja rezultata o popisu stanovništva 1981. godine isticao da je u zajednicama općina Karlovac i Sisak opao broj stanovnika u odnosu na popis od 1971. godine.

A sada bacimo pogled na dodatni redak tabele, na Austriju. U njoj je opao udio katoličkog stanovništva od 87,4% u 1971. na 84,3% u 1981. godini, dakle za 3,1 postotka, što je svakako veći pad nego za cijelu Jugoslaviju (-2,7%), a stoji nekako kao sve metropolije SR Hrvatske koje zajedno bilježe manjak od 3,0 postotka. Ako međutim gledamo stupac 11, to jest postotni gubitak od svog ranijeg udjela u broju stanovnika, onda Austrija s -3,5% stoji bolje od Jugoslavije s -8,4%, ali zato stoji slabije ne samo od ranije navedenih pet naših dijeceza s pozitivnim ovim pokazateljem nego također i od 6) Barske nadbiskupije, 7) Križevačke eparhije i 8) Skopsko-Prizrenske biskupije, kojima ovaj pokazatelj ne bilježi ni porast ni pad (mada bi rad na više decimala pokazao Baru jedan mali uspon, a Križevcima i Skoplju jedan mali pad), te od 9) Zadarske nadbiskupije (-1,1%), 10) Mostarske (-2,3%) i 11) Krčke biskupije (-3,0%).

U Austriji se tješe da je Katolička Crkva u usporedbi s njihovim ostalim vjerskim zajednicama u promatranom desetljeću izgubila relativno manje članova. Možda bi detaljnija ispitivanja u tom pogledu mogla i kod nas isto pokazati, barem s obzirom na neke vjerske zajednice u nas, ali bi to bila stvarno mala utjeha. S druge strane u Austriji je popisom utvrđeno kuda su otišli nekadašnji kako katolički tako i drugi vjernici: Broj stanovnika, koji su se izjasnili da ne pripadaju nijednoj vjerskoj zajednici, porastao je od 321.230 u 1971. na 452.039 u 1981. godini. Još je relativno više porastao broj onih koji su koristili zakonsku mogućnost da se ne izjasne o svojoj vjerskoj pripadnosti: u 1971. godini takvih je bilo 42.634 ili 0,6%, a nakon deset godina 79.525 ili 1,1% od sveukupnog stanovništva. U nas analognih podataka nemamo, ali je jasno, da bi, u slučaju da se u službenom popisu stanovništva vodilo računa i o vjerskoj pripadnosti kao sociološki i kulturno važnoj činjenici kao i u ostalom kulturnom svijetu, i u nas bio sve veći broj onih koji bi izjavili da ne pripadaju nijednoj vjerskoj zajednici kao i onih koji bi iz raznih razloga koristili mogućnost da se o svojoj vjerskoj pripadnosti ne izjašnjavaju. Slobodnim izražavanjem o svojoj vjerskoj pripadnosti ili nepripadnosti dobili bismo sigurne podatke i otpale bi dileme župnika i biskupskih ordinarijata o kriterijima koga smatrati ili ne smatrati katoličkim vjernikom. Osim toga, tada bismo mogli provoditi solidne usporedbe između Jugoslavije ili, recimo, nekog njezina dijela sa susjednom Austrijom ili nekom drugom zemljom.

Zasad možemo na temelju sigurnih podataka prikazanih u tablicama uspoređivati desetgodišnji hod — iako se radi o malo različitom, za tri godine pomaknutom desetljeću — naše SR Slovenije i susjedne Austrije, baš te dvije zemlje ne samo zbog njihove geografske blizine nego i zbog njihove mnogostruke sličnosti i nekadašnjeg povijesno uvjetovanog zajedništva. Vidimo da Slovenija, iako manje od jugoslavenskog prosjeka, ipak puno brže raste po broju stanovnika, čak za 7,4%, od Austrije s njezinih 0,9%. Što se pak tiče postotnog udjela katolika u ukupnom stanovništvu Slovenija sa svojih 88,2 i 84,9 posto bolje stoji od Austrije s njezinih 87,4 i 84,2%. Kako obje zemlje pokazuju tendenciju opadanja ovog udjela, možemo pretpostaviti da u Austriji nije ta tendencija zaustavljena, pače da se s godinama povećava. Pretpostavka je realna jer nije tako davno bilo kad ta tendencija nije postojala. Zbog toga bismo sasvim

realno mogli pretpostaviti da bi i u Austriji postotni udio katoličkog stanovništva opao ne samo za 3,1%, nego i za 3,3% kao i u Sloveniji da smo mogli promatrati identično desetljeće od 1974. do 1984. godine. S druge strane za našu Sloveniju možemo više pretpostavljati da postotni udio katoličkog stanovništva opada djelomično i zato što se međurepubličkim migracijama s jedne strane jedan dio katoličkog stanovništva, npr. stručnih radnika, iz Slovenije preselio u druge naše republike, a s druge što se jedan dio našeg stanovništva drugih vjera iz drugih republika doselio u Sloveniju.¹⁰ Kad na kraju još uočimo činjenicu da je *apsolutni broj katolika u Sloveniji porastao* za 53.275 ili za 3,4%, a u Austriji opao za 176.204 ili za 2,7%, onda nam je statistički očito da *Slovenija katolički bolje stoji od susjedne Austrije.*

3. NOVOKRŠTENICI (stupci 14—21)

Papinski Godišnjak donosi za svaku dijecezu broj novokrštenika kroz minulu godinu. Ovaj podatak smo imali li u godini 1974. pa je moguće činiti usporedbe. Naravno da smo izračunavali promil: prosječni broj novokrštenih na svaku tisuću prikazanih vjernika. Tako možemo uspoređivati kako kretanje apsolutnog broja novokrštenika, tako i kretanje promila brojčano li postotno za cjelinu i za pojedine dijeceze i metropolije¹¹

Za cijelu Jugoslaviju broj novokrštenika u 1984. iznosi 83.626 ili 12,4 pro mila, dok je 1974. godine iznosio 93.578 ili 14,1 pro mila. Znači da je 1984. godina za 9.952 ili za 10,6% novokrštenika slabija, pa se promil smanjio za 1,7 ili za 12,1% od njegove ranije vrijednosti. Naravno, postotno je izgubljeno više od promila nego od apsolutnog broja, jer je porastao broj prikazanih vjernika, pa bi promil bio manji i da se broj novokrštenika nije smanjio. Više nas je, ali smo, recimo, manje efikasni ili manje produktivni.

Točno devet dijeceza, kao i 1974. godine, ima bolji promil od Jugoslaven-skog prosjeka i to su po redu: 1) Skopsko-prizrenska biskupija s 30,4 promila (1974. je imala 41,3 promila i bila je također na 1. mjestu); 2) Sarajevska nadbiskupija 15,6 promila (imala je ovaj pokazatelj 23,3 i 2. mjesto); 3) Đakovačko-srijemska biskupija 14,8 promila (prije 15,0 i 9. mjesto); 4) Splitsko-makarska nadbiskupija 14,7 (prije 15,3 i 7. mjesto);

¹⁰ Pretpostavke se temelje na činjenici da je prema popisu iz 1981. godine ustanovljeno da se poslije drugog svjetskog rata iz drugih republika uselio u druge republike 43.272 osobe. Napomenimo uz to da su i djeca doseljenika redovito roditeljske vjere a kao rođena u Sloveniji nisu uračunata u broj doseljenih. Počesto k tome doseljenici imaju razmjerno više djece.

¹¹ Zbog važnosti ovog podatka pomišljao sam da bi bilo bolje promatrati desetogodišnji prosjek novokrštenika, jer pojedina godina za neku dijecezu može biti iznimno s velikim ili iznimno s malim brojem novokrštenika. Izračunavao sam u tu svrhu prosjek za minulo desetljeće, ali on nije bitno odstupao od ovogodišnjih podataka, s time što je redovito bio nešto veći. To nam svjedoči o konstantnom polaganom opadanju broja novokrštenika. Osim toga odlučih da u tablicu stavim samo ovogodišnje podatke, jer i za 1974. godinu imamo samo jednogodišnje pa je ovako uspoređivanje adekvatnije.

3. NOVOKRŠTENICI

Red. Dije- Novokrštenici 1974. Novokrštenici 1984. kretanje promila kretanje novokrštenih									
broj - ceza brojčano - promila brojčano - promila brojčano - posto brojčano - posto									
(o)	(1)	14	15	16	17	18	19	20	21
01.	ZG	23.237	12,2	23.917	12,0	- 0,2	- 1,6	680	2,9
02.	DJ	7.491	15,0	7.417	14,8	- 0,2	- 1,3	- 74	-1,0
03.	KR	512	10,0	625	12,8	2,8	28,0	113	22,1
a.	ZGm	31.240	12,7	31.959	12,5	- 0,2	- 1,6	719	2,3
04.	ST	5.242	15,3	4.980	14,7	- 0,6	- 2,9	- 262	- 5,0
05.	DU	907	12,4	868	11,1	- 1,3	-10,5	- 39	- 4,3
06.	HV	335	10,2	277	11,1	0,9	8,8	- 58	-17,3
07.	KO	121	10,7	95	8,2	- 2,5	-23,4	- 26	-21,5
08.	ŠI	1.375	9,7	1.305	8,2	- 1,5	-15,5	- 70	- 5,1
	STm	7.980	13,3	7.525	12,5	- 0,8	- 6,0	- 455	- 5,7
09.	ZD	1.709	12,1	1.703	11,7	- 0,4	- 3,3	- 6	- 0,4
b.	DALM	9.689	13,1	9.228	12,4	- 0,7	- 5,3	- 461	- 4,8
10.	RI	2.695	8,4	2.975	10,6	2,2	26,2	280	10,4
11.	KRK	320	9,4	317	9,0	0,5	5,3	- 3	- 0,9
12.	PP	1.570	10,1	1.537	10,4	0,3	2,9	- 33	- 2,1
c.	RIm	4.585	9,1	4.829	10,5	1,4	15,4	244	5,3
I	SRH	45.514	12,3	46.016	12,3	-	-	502	1,1
13.	SA	10.223	23,3	7.317	15,6	- 7,7	- 33,0	-2.906	-28,4
14.	BL	2.396	22,2	1.655	12,6	- 9,6	- 44,2	- 741	-30,9
15.	MO	3.498	18,1	2.894	14,5	- 3,6	- 19,9	- 604	-17,3
	BiH	16.117	21,8	11.866	14,8	- 7,0	- 32,1	-4.251	-28,4
16.	SK	2.005	41,3	1.811	30,4	-10,9	- 26,4	- 194	- 9,7
II	SAm	18.122	23,0	13.677	15,9	- 7,1	- 30,9	-4.445	-24,5
17.	LJ	10.393	16,0	7.820	11,3	- 4,7	- 29,4	-2.573	-24,8
18.	MB	10.790	15,2	9.584	13,2	- 2,0	- 13,2	-1.206	-11,2
19.	KP	2.695	13,0	1.878	9,4	- 3,6	- 27,7	- 817	- 9,7
III	LJm	23.878	15,3	19.282	11,9	- 3,4	- 22,2	-4.596	-19,2
20.	BAR	601	39,0	220	13,2	-25,8	- 66,2	- 381	-63,4
21.	BG	206	5,7	113	5,5	- 0,2	- 3,5	- 93	-45,1
22.	SU	4.233	10,6	3.391	9,0	- 1,6	- 15,1	- 842	-19,9
23.	ZR	1.024	8,8	927	11,3	2,5	28,4	- 97	- 9,5
IV	Izvm	6.064	10,7	4.651	9,4	- 1,3	- 12,1	-1.413	-23,3
	SFRJ	93.578	14,1	83.626	12,4	- 1,7	- 12,1	-9.952	-10,6

5) Mostarsko-trebinjska biskupija 14,5% (18,1 i isto 5. mjesto); 6) Mari-borska 13,2 (15,2 i 8.); 7) Barska nadbiskupija isto 13,2, ali je više pala čak s 39,0 promila i s 2. mjesta; 8) Križevačka eparhija 12,8 (od 10,0 i od ispotprosječnog 18. mjesta) i 9) Banjalučka biskupija s 12,6 promila (prije 22,2 i 4. mjesto).

Ispod jugoslavenskog prosjeka nastavljaju po redu započeti niz: 10) Zagrebačka nadbiskupija s 12,0 promila (prije 12,2 i 12. mjesto); 11) Zadar-ska 11,7 (12,1 i 11.); 12) Banatska administratura 11,3 (8,8 i 21.); 13) Ljubljanska nadbiskupija isto 11,3 (ali je pala sa 16,0 i s natprosječnog 6. mjesta); 14) Hvarska biskupija 11,1 (10,2 i 16.); 15) Dubrovačka sa istih 11,1 (ali pada s 12,4 i s 11. mjesto); 16) Rijedčko-senjska nadbiskupija 10,6

(8,4 i 22.); 17) Porečko-pulska biskupija 10,4 (10,1 i isto 17.¹² mjesto); 18) Krčka 9,9 (9,4 i 20.); 19) Koparska 9,4 (13,0 i 10.); 20) Subotička 9,0 (10,6 i 15.); 21) Šibenska 8,2 (9,7 i 19.); 22) Kotorska istih 8,2 (ali je pala čak od 10,7 promila i sa 14. mjesta) i 23) Beogradska nadbiskupija 5,5 (5,7 i isto posljednje mjesto).¹³

Apsolutni broj novokrštenika porastao je samo u tri dijeceze: u Križevačkoj eparhiji za 113 ili za 22,1%, u Riječko-senjskoj nadbiskupiji za 280 ili za 10,4% i u Zagrebačkoj nadbiskupiji za 680 ili za 2,9%. U prve dvije je zato porastao i promil novokrštenika, dok u Zagrebačkoj nije iz razloga što se u njoj vidno povećao broj prikazanih vjernika. S druge strane neko povećanje novokrštenika na tisuću prikazanih vjernika pokazuju još četiri dijeceze, ali zbog smanjenja broja prikazanih vjernika, to su: Banatska administratura za 2,5 promila, Hvarska biskupija za 0,9 te

¹² Stvarno je 1974. godine Pazinska administratura s 11,1 promila zauzimala 14. a Porečko-pulska biskupija sa 9,7 promila 20. mjesto. Kad ih zajedno uzmemo onda proširena Porečko-pulska biskupija za 1974. godinu ima 10,1 promila i zauzima 17. mjesto. Zbog toga je za jedan pomaknuto mjesto i drugih dijeceza po redu. Usp. G. Štokalo, op. cit., str. 15.

¹³ Korisno će biti usporediti naše biskupije s drugima po svijetu. Ukoliko mi je bilo moguće učinio sam zato spisak onih biskupija po svim kontinentima za koje sam također 1974. godine izračunavao promil novokrštenika, koji sad stavljam u zagrade. Dakle, po veličini ovog pokazatelja za ovu godinu: Suel u Koreji 110,4 (77,3) — radi se očito i o krštenjima odraslih, što su ranije *Papinski godišnjaci* odvojeno prikazivali — Jakarta u Indoneziji 60,2 (64,9); Memphis u SAD 57,2 (28,2); Lusaka u Zambiji 54,5 (29,9); Mendi u Novoj Gvineji 44,4 (67,5); Najrobi u Keniji 43,4 (92,7); Wroclaw u Poljskoj 42,9 (16,5); Bukava u Zairu 41,4 (51,3); Madang u Novoj Gvineji 38,9 (27,9); Betlehem u Južnoj Africi 35,6 (72,3); Palo na Filipinima 33,9 (38,4); Lagos u Nigeriji 32,6 (72,7); Madurai u Indiji 30,7 (31,7); — tek sada dolazi naše prvoplasirano Skoplje s 30,4 (41,3) — Manila na Filipinima 30,2 (39,7); Dublin 28,6 (25,1); Toledo u Brazilu 27,8 (37,0); Brazzaville u Kongu 26,2 (32,2); Pretorija u Južnoj Africi 25,5 (57,0); Bankok u Sijamu 24,5 (29,6); Winipeg u Kanadi 22,0 (21,4); Bogota u Kolumbiji 21,6 (20,7); Toledo u SAD 21,3 (24,2); Washington 21,1 (27,4); Mendoza u Argentini 20,5 (20,8); Medelin u Kolumbiji 20,5 (27,8); Delhi u Indiji 20,2 (21,7); Wesminster—London 19,6 (31,9); Buenos Aires 19,5 (17,1); Barcelona u Venezueli 19,4 (9,6); Malta 19,0 (16,9); Miami u SAD 18,1 (18,3); Palermo na Siciliji 17,7 (20,3); Mar del Plata u Argentini 17,7 (23,6); Meksiko 17,7 (29,7); Lublin u Poljskoj 17,6 (13,5); Lille u Francuskoj 17,6 (17,9); Panama 17,6 (25,9); Melbourne u Australiji 17,2 (27,2); Toronto u Kanadi 16,9 (26,7); Madrid 16,5 (27,2); Lima u Peru 16,5 (27,4); Napulj 16,4 (17,8); Liverpool u Engleskoj 16,0 (23,9); Krakov 15,8 (16,9); — sad dolazi naše drugoplasirano Sarajevo s 15,6 (23,3) — Varšava 15,2 (13,4); Lucera u Italiji 14,9 (17,2); Verdun u Francuskoj 14,4 (21,9); Banska Bistrica u Čehoslovačkoj 14,3 (20,7); Toledo u Španjolskoj 14,1 (13,7); Besanson 14,0 (15,8); Graz 13,9 (15,5); Metz u Francuskoj 13,8 (17,2); Bombaj u Indiji 13,2 (20,0); Lion 12,9 (13,9); Montreal u Kanadi 12,6 (13,4); Eisenstein ili Željezo biskupija naših Gradišćanskih Hrvata nalazila se 1974. godine na jugoslavenskom prosjeku, a sada je s 12,5 (14,1) desetinku promila iznad; Liège 11,9 (14,4); Mallorca, Španjolski otok 11,7 (16,3); Chur u Švicarskoj 11,7 (16,3); Luanda u Angoli 11,2 (35,2); Lisabon 11,1 (12,5); Utrecht u Holandiji 11,0 (18,7); Münster u Njemačkoj 10,9 (12,4); Marseille 10,2 (11,5); Monako 10,1 (11,7); Beč 10,0 (11,0); Rimini 9,9 (8,0); Bamberg 9,9 (11,0); Paderborn u Njemačkoj 9,7 (18,9); Veszprem u Mađarskoj 9,2 (13,4); Managua u Nikaragvi 8,7 (7,3); Köln 8,7 (9,3); Aachen 8,6 (14,5); Padova 8,3 (17,8); Torino 8,2 (16,1); München 8,1 (9,6); Lucca 8,0 (14,0); Barcelona u Španjolskoj 7,8 (6,9); Stockolm 7,7 (15,1); Mantova 7,5 (14,1); Ankona 7,4 (12,7); Genova 6,3 (11,1); Venecija 5,7 (10,5); — ovdje ulazi naš posljednji Beograd 5,3 (5,7) — Bolonja 5,3 (10,8); Trst 5,2 (10,5); Pariz 5,1 (6,6); Bordeaux 5,0 (16,5) i Alžir samo 0,5 (2,5).

Krčka za 0,5 i Porečko-pulska za 0,3. Ovakvo povećanje je utjeha bar u nadi da će s novokrštenicima prestati opadanje broja vjernika. Interesantno je svakako zapaziti da sve dijeceze Riječke metropolije pokazuju povećanje broja novokrštenika na tisuću vjernika. Sve metropolije SR Hrvatske imaju ove godine 502 novokrštenika više nego pred deset godina, pa su ostale na istom 12,3 promila! Metropolije i dijeceze koje su prije imale viši promil sada pokazuju veći pad. Valjda će i one vjerojatno zajedno s padom nataliteta padati do određene donje granice pa će se onda početi oporavljati barem u promilu krštenika kao što je već, sad slučaj s Riječkom metropolijom!

4. SVEĆENICI I PROSJEČNI BROJ KATOLIKA NA JEDNOG SVEĆENIKA (stupci 22—37)

Za 1984. godinu *apsolutni broj* dijecezanskih svećenika prisutnih u Jugoslaviji iznosi 2.755, a redovničkih 1.446, ukupno 4.201. Naglašavam da se radi o u pojedinim biskupijama prisutnim kako mirskim tako i redovničkim svećenicima, jer je sigurno da u naše biskupije inkardiniranih svećenika ima više od 2.755, ali su mnogi na pastoralnim dužnostima izvan naše države, npr. kod naših radnika u svijetu. Isto vrijedi i za redovničke svećenike pripadnike pojedinih redovničkih provincija koji žive i rade izvan domovine. Svih naših redovničkih svećenika na početku 1984. godine bilo je 1.924¹⁴ pa to znači da je čak 478 ili 24,7% naših svećenika-redovnika izvan naše zemlje. Po slobodnoj procjeni manji će postotak naših dijecezanskih svećenika djelovati izvan domovine, ali će apsolutni njihov broj biti vjerojatno blizu broju naših svećenika-redovnika koji žive vani.

Sam apsolutni broj manje nam daje naslutiti o budućnosti negoli promatranje trenda tog broja. Zato učinismo toliko stupaca u našim tablicama u vezi broja naših svećenika, a možemo ih uspoređivati i s analognim stupcima iz ranije promatranog vremenskog razdoblja od 1939.—1974. godine. Tada su se osjećale teške posljedice ratnog i neposredno poratnog stanja s obzirom na broj svećenika. Dijecezanski svećenici su na području stare Jugoslavije bilježili apsolutni pad za 798 ili 25,8%, pa taj pad nisu mogli nadoknaditi ni dijecezanski svećenici u novostečenim katoličkim krajevima ni porast redovničkih svećenika (u staroj Jugoslaviji za 77 ili 6,6%), tako da je u cijeloj FR Jugoslaviji bio zabilježen pad od 435 ili 10,2% svih svećenika dijecezanskih i redovničkih zajedno.¹⁵

U tom pogledu sada promatrano mirno desetljeće mnogo bolje stoji jer bilježi porast dijecezanskih svećenika za 195 ili 7,6%, a redovničkih za 184 ili 14,6%, što zajedno znači porast od 379 ili 9,9%. Zaokružimo posljednji podatak na 10%, pa recimo da je svake godine prosječno broj svećenika u minulom desetljeću rastao za jedan posto! Naravno da postoje razlike među našim dijecezama, pa ćemo ih ovdje sve poredati prema veličini postotnog porasta svih svećenika zajedno spominjući i posebno porast dijecezanskih a posebno redovničkih svećenika koji borave

¹⁴ *Vijesti konferencije VRPJ i unije VRPJ*, br. 1/1984. str. 5.

¹⁵ G. Štokalo, op. cit., str. 18. i 19. tablice 4. i 5.

4. BISKUPIJSKI I REDOVNIČKI SVEĆENICI

Red. Broj	Dije- ceza	Biskupijski svećenici				Redovnički svećenici			
		1974.	1984.	ponast brojčano - posto		1974.	1984.	ponast brojčano - posto	
(o)	(1)	22	23	24	25	26	27	28	29
o1.	ZG	515	581	66	12,8	263	296	33	12,5
o2.	DJ	177	196	19	10,7	40	51	11	27,5
o3.	KR	52	65	13	25,0	2	2	-	-
a.	ZGm	744	842	98	13,2	305	349	44	14,4
o4.	ST	153	168	15	9,8	138	164	26	18,8
o5.	DU	76	66	- 10	- 13,2	35	35	-	-
o6.	HV	46	40	- 6	- 13,0	19	15	- 4	- 21,1
o7.	KO	17	18	1	5,9	3	3	-	-
o8.	SI	40	33	- 7	- 17,5	47	58	11	23,4
	STm	332	325	- 7	- 2,1	242	275	33	13,6
o9.	ZD	71	74	3	4,2	29	32	3	10,3
b.	DALM	403	399	- 4	- 1,0	271	307	36	13,3
10.	RI	97	93	- 4	- 4,2	48	57	9	18,8
11.	KRK	47	55	8	17,0	19	23	4	21,1
12.	PP	102	84	- 18	- 17,6	10	13	3	30,0
c.	RIm	246	232	- 14	- 5,7	77	93	16	17,2
I.	SRH	1.393	1.473	80	5,7	653	749	96	14,7
13.	SA	111	137	26	23,4	167	201	34	20,4
14.	BL	30	29	- 1	- 3,3	45	51	6	13,3
15.	MO	40	64	24	60,0	101	124	23	22,8
	BiH	181	230	49	27,1	313	376	63	20,1
16.	SK	22	29	7	31,8	6	9	3	50,0
II.	SAm	203	259	56	27,6	319	385	66	20,7
17.	LJ	336	380	44	13,1	153	160	7	4,6
18.	MB	304	326	22	7,2	86	85	- 1	- 1,2
19.	KP	167	171	4	2,4	7	22	15	214,3
III.	LJm	807	877	70	8,7	246	267	21	8,5
20.	BBR	12	9	- 3	- 25,0	7	10	3	42,9
21.	BG	10	11	1	10,0	24	14	- 10	- 41,7
22.	SU	106	104	- 2	- 1,9	7	15	8	114,3
23.	ZR	29	22	- 7	- 24,1	6	6	-	-
IV.	Izvm	157	146	- 11	- 7,0	44	45	1	2,2
	SFRJ	2.560	2.755	195	7,6	1.262	1.446	184	14,6

u dotičnoj dijecezi: 1) Skopsko-prizrenska biskupija bilježi porast od 31,8% dijecezanskih, 50,0% redovničkih, što pokazuje porast od 35,7% svih svećenika; 2) Mostarska biskupija ima te pokazatelje po redu 60,0%, 22,8% i 33,3%; 3) Križevačka eparhija bilježi porast dijecezanskih svećenika od 25,0%, redovnici su ostali na istom broju pa je za sve svećenike porast od 24,1%; 4) Sarajevska nadbiskupija bilježi redom ove postotke 23,4%, 20,4% i 21,6%; 5) Krčka biskupija 17,0%, 21,1% i 18,2%; 6) Split-

sko-makarska nadbiskupija 9,8%, 18,8% i 14,1%; 7) Đakovačko-srijemska biskupija 10,7%, 27,5% i 13,8%; 8) Zagrebačka nadb. 12,8%, 12,5% i 12,7%; 9) Koparska bisk. 2,4%, 21,4% (jer je apsolutni broj redovnika bio prije vrlo malen, samo 7) i opći porast 10,9%; 10) Ljubljanska nadbiskupija 13,1%, 4,6% (ovdje je apsolutni broj svećenika-redovnika bio relativno velik 153) i 10,4%; 11) Banjalučka biskupija dijecezanski svećenici bilježe pad -3,3%, a redovnički porast 13,3%, pa to rezultira zajedničkim porastom 6,7%; 12) Zadarska nadbiskupija 4,2%, 10,3% i 6,0%; 13) Mariborska biskupija 7,2%, -1,2% i 5,4%; 14) Subotička -1,9%, 114,3% (mali broj ih prije bijaše) i 5,3%; 15) Kotorska 5,9%, redovnici na istom broju, ukupno 5,0%; 16) Šibenska -17,5%, 23,4% i 4,6%; 17) Rijeko-senjska nadbiskupija -4,2%, 18,8% i 3,4%; 18) Barska nadbiskupija -25,0% (jer je broj bio malen), 42,9% (također mali broj) i opći rezultat bez pada i bez porasta; 19) Dubrovačka biskupija -13,2%, redovnici na istom broju, pa konačno - 9,0%; 20) Porečko-pulska -17,6%, 30,0% (mali broj pa nije uspio popraviti opći rezultat) i - 13,4%; 21) Hvarska -13,0%, -21,1% i -15,4%; 22) Banatska administratura - 24,1%, redovnika isti broj i ukupno - 20,0% i 23) Beogradska nadbiskupija dijecezanski svećenici bilježe porast od 10,0%, redovnički pad od - 41,7% pa je ukupni pad -26,5%. *Radi usporedbe ovdje se sjetimo da je broj svih katoličkih svećenika na svijetu od 1973. do 1982. godine pao sa 433.089 na 408.945, dakle za 24.144 ili za 5,6%. U samoj Evropi je taj broj pao s 260.423 na 239.137, dakle za 21.286 ili za 8,2%.¹⁶ Zaključujemo da kako cijela Jugoslavija tako i sve naše metropolije pa čak i zajedno uzete dijeceze izvan metropolitanskog sustava stoje bolje od Evrope i od svijeta u cjelini.*

Metropolije i njihove skupine možemo po veličini postotnog porasta svih svećenika poredati ovako: 1) Sarajevska metropolija pokazuje porast dijecezanskih svećenika za 27,6%, redovničkih za 20,7%, a ukupni od 23,4%. To je nešto bolje nego sama Bosna i Hercegovina kojoj su ovi pokazatelji po redu 27,1%, 20,1% te 22,7%. 2) Metropolije SR Hrvatske imaju točno isti porast od 8,6% svih svećenika kao i SR Slovenija. Za SR Hrvatsku to rezultira od 5,7% porasta dijecezanskih i od 14,7% porasta redovničkih svećenika. Ako unutar ovih dviju republika s pretežno katoličkim stanovništvom poredamo metropolije po veličini postotnog porasta svih svećenika, dobivamo: a) Zagrebačka metropolija 13,2%, 14,4% i 13,5%; b) Ljubljanska 8,7%, 8,5% i već poznati 8,6%; c) dalmatinske dijeceze - 1,0%, 13,3% i 4,7% (sama Splitska metropolija slabije stoji: -2,1%, 13,6% i 4,5%); d) Rijeka metropolija -5,7%, 17,2% i samo 0,6%. 3) Dijeceze izvan metropolitanskog sustava zajedno stoje najslabije s ovim pokazateljima redom -7,0%, 2,2% i -5,0%. To je ipak bolje od evropskog i od svjetskog prosjeka.

U gornjem nizu svih naših dijeceza po veličini ovih pokazatelja odmah je uočljivo da ih 18 stoji iznad svjetskog prosjeka, a samo 5 ispod ne samo svjetskog nego i evropskog prosjeka. Dvije od tih u ovom pogledu

¹⁶ AKSA br. 39 (750) od 28. 9. 1984, str. 3b.

»slabih« dijeceza ulaze u sastav Splitske metropolije, dvije su izvan metropolitanskog sustava, a jedna je u Riječkoj metropoliji. Možemo ipak zaključiti da svaka biskupija ima svoj život, svoje probleme i svoje nade.

4.A. PROSJEČAN BROJ KATOLIKA NA JEDNOG SVEĆENIKA

Red. broj	Dije- ceza	S V I S V E Ć E N I C I				Broj katolika na jednog svećenika		k r e t a n j e	
		1974.	1984.	p o r a s t		1974.	1984.	b r o j č a n o - p o s t o	
(o)	(1)	30	31	32	33	34	35	36	37
01.	ZG	778	877	99	12,7	2.442	2.281	- 136	- 6,6
02.	IJ	217	247	30	13,8	2.304	2.024	- 280	-12,1
03.	KR	54	67	13	24,1	949	728	- 221	-23,3
a.	ZGm	1.049	1.191	142	13,5	2.337	2.140	- 197	- 8,4
04.	ST	291	332	41	14,1	1.176	1.024	- 152	-12,9
05.	DU	111	101	- 10	- 9,0	658	775	117	17,8
06.	HV	65	55	- 10	-15,4	508	453	- 55	-10,8
07.	KO	20	21	1	5,0	568	552	- 16	- 2,8
08.	ŠI	87	91	4	4,6	1.622	1.597	- 25	- 1,5
	ŠTm	574	600	26	4,5	1.046	1.000	- 46	- 4,6
09.	ZD	100	106	6	6,0	1.403	1.377	- 26	- 1,9
b.	DALM	674	706	32	4,7	1.099	1.057	- 42	- 3,8
10.	RI	145	150	5	3,4	2.207	1.867	- 340	-15,4
11.	KRK	66	78	12	18,2	515	510	- 05	-20,4
12.	PP	112	97	- 15	-13,4	1.385	1.524	139	10,0
c.	RIm	323	325	2	0,6	1.576	1.415	- 161	-10,2
I	SRH	2.046	2.222	176	8,6	1.809	1.690	- 119	- 6,6
13.	SA	278	338	60	21,6	1.579	1.387	- 192	-12,2
14.	BL	75	80	5	6,7	1.441	1.646	205	14,2
15.	MO	141	188	47	33,3	1.369	1.064	- 305	-22,3
	BiH	494	606	112	22,7	1.498	1.321	- 177	-11,8
16.	SK	28	38	10	35,7	1.732	1.569	- 163	- 9,4
II	SAm	522	644	122	23,4	1.510	1.336	- 174	-11,5
17.	LJ	489	540	51	10,4	1.329	1.278	- 51	- 3,8
18.	MB	390	411	21	5,4	1.812	1.771	- 41	- 2,2
19.	KP	174	193	19	10,9	1.195	1.036	- 159	-13,3
III	LJm	1.053	1.144	91	8,6	1.486	1.414	- 72	- 4,8
20.	BAR	19	19	-	-	810	879	69	8,4
21.	BG	34	25	- 9	-26,5	1.059	800	- 259	-24,5
22.	SU	113	119	6	5,3	3.540	3.151	- 389	-11,0
23.	ZR	35	28	- 7	-20,0	3.314	2.929	- 385	-11,6
IV	Izvm	201	191	-10	- 5,0	2.823	2.584	- 239	- 8,5
	SFRJ	3.822	4.201	379	9,9	1.733	1.601	- 132	- 7,6

Radi usporedjivanja: svećenici: 1973. - 1982. manjak tj. %

A. Cijeli svijet	433.089	408.945	-24.144	-5,6
B. Cijela Evropa	260.423	239.137	-21.286	-8,2

Broj katolika na jednog svećenika za cijelu Jugoslaviju opao je s 1.733 u 1974. na 1.601 u 1984. godini, dakle za 132. To je razumljivo ako se sjetimo da je broj svećenika godišnje rastao prosječno za nešto malo manje od 1%, dok je broj katolika u cijeloj državi porastao u čitavom desetljeću samo za 1,6%. Tako je u većini dijeceza, iznimke su samo četiri: 1) Banjalučka biskupija, kojoj je broj katolika vidno više porastao (za 21,8%) od broja svećenika (samo za 6,7%); 2) Dubrovačka biskupija sa porastom katolika od 7,2% a padom broja svećenika za 9,0%; 3) Barska nadbiskupija, kojoj je broj katolika porastao za 8,5% a broj svećenika ostao na istom i 4) Porečko-pulska biskupija, kojoj se broj katolika manje smanjio (za 4,7%) negoli broj svećenika (za 13,4%).

5. REDOVNICE I PROSJEČNI BROJ STANOVNIKA NA JEDNU REDOVNICU (stupci 38—45)

Naše žensko redovništvo pokazalo je iznimnu »žilvaost« ili otpornost prema poteškoćama u vremenskom periodu od 1939.—1974. godine, pa je u tom razdoblju poraslo od 6.313 na 6.851 redovnicu, dakle za 538 redovnica ili za 8,5%.¹⁷ U sada promatranom mirnom desetljeću smanjio se broj naših redovnica u domovini na 6.372 redovnice, što pokazuje pad za 479 redovnica ili za 7,0%. Međutim, bez posebnih nam je dokaza poznato da danas mnogo više naših redovnica djeluje po svijetu negoli je to bilo u 1974. godini. Nemamo podataka koliko je naših redovnica u toj godini djelovalo izvan naše zemlje, ali za 1981. godinu znamo da su 434 redovnice naših provincija živjele i radile u inozemstvu, k tome možemo još pribrojiti 934 redovnice vanjskih provincija naših autohtonih družbi: Družbe kćeri milosrđa sa matičnom kućom u Blatu, Družbe zagrebačkih milosrdnica i Družbe školskih sestara s izvorišnom kućom u Mariboru. Samo nismo mogli točno odrediti koliko je od te 934 sestre stvarno rodом iz naše zemlje, koliko npr. po Amerikama našega porijekla, a koliko urođenica u zemljama svoga djelovanja.¹⁸ Svakako možemo računati da je dobar dio manjka naših redovnica u zemlji pokriven povećanjem broja naših redovnica po svijetu.

Ako stvari želimo promatrati po pojednim dijecezama, onda moramo imati pred očima da se ne radi o rodnim biskupijama naših redovnica, nego o dijecezama njihova boravka i djelovanja. Tako promatrano vidimo prema stupcu 40 da samo sedam naših dijeceza ima pozitivnu bilancu što se tiče broja redovnica, nabrojimo ih prema postotku porasta izraženom u stupcu 41: 1) Zadarska nadbiskupija bilježi porast od 22,5%, 2) Križevačka eparhija od 15,6% (ovdje treba istaknuti da su, radi specifičnosti ove dijeceze istočnog obreda, u nju ubilježene samo redovnice koje i po rođenju i po krštenju njoj pripadaju), 3) Mostarsko-trebinjska biskupija bilježi porast od 12,5% i sa svom sigurnošću ovdje možemo kazati da su redovnice što u njoj djeluju iz nje rodом, samo moramo istaknuti da se ne radi toliko o porastu broja redovnica rodом iz te biskupije koliko o činjenici da su neke od njih prije deset godina živjele i radile izvan

¹⁷ G. Štokalo, oc, str. 22, tablica 6. pri tom je ispravljena tiskarska pogreška te je naveden precizan broj redovnica za 1974. godinu: 6.851!

¹⁸ Brojčani podaci dobiveni zbrajanjem iz *Adresara Katoličke Crkve u SFRJ*, Zagreb, 1981, str. 647—759.

rodnog kraja, a sad se u nj povratije pa sve rezultira tolikim postotnim porastom, 4) Barska nadbiskupija ima porast od 8,2% broja redovnica koji može pripisati činjenici da više djevojaka albanske narodnosti sada stupa u redovnički stalež nego je to bilo ranije, 5) Banjaalučka biskupija ima porast od 2,1%, 6) Krčka od 2,0% i 7) Mariborska od 1,1%. Sve ostale dijeceze pokazuju manji ili veći pad broja redovnica od Zagrebačke nadbiskupije s padom od samo 0,5% do Beogradske sa smanjenjem od 46,0%.

5. REDOVNICE I PROSJEČAN BROJ STANOVNIKA NA JEDNU REDOVNICU

Red. broj	Dije- -ceza	SESTRE REDOVNICE		kretanje		Broj stanovnika na jednu redovnicu			
		1974.	1984.	brojčano- posto	brojčano- posto	1974.	1984.	porast	
(o)	(1)	38	39	40	41	42	43	44	45
01.	ZG	1.635	1.627	- 8	- 0,5	1.407	1.352	- 55	- 3,9
02.	DJ	612	544	- 68	- 11,1	1.634	2.399	765	46,8
03.	KR	96	111	15	15,6	(215.028	206.832	-8.196	- 3,8)
a.	ZGm	2.343	2.282	- 61	- 2,6	1.408	1.536	128	9,1
04.	ST	528	516	- 12	- 2,3	729	829	100	13,7
05.	DU	294	280	- 14	- 4,8	273	300	27	9,9
06.	HV	112	104	- 8	- 7,1	304	259	- 45	- 14,8
07.	KO	128	101	- 27	- 21,1	320	458	138	43,1
08.	ŠI	134	132	- 2	- 1,5	1.439	1.481	42	2,9
	ŠIm	1.196	1.133	- 63	- 5,3	613	689	76	12,1
09.	ZD	151	185	34	22,5	1.195	1.027	- 168	- 14,1
b.	DALM	1.347	1.318	- 29	- 2,2	678	736	58	8,5
10.	RI	283	262	- 21	- 7,4	1.502	1.653	151	10,1
11.	KRK	100	102	2	2,0	350	333	- 17	- 4,9
12.	PP	83	57	- 26	- 31,3	2.220	3.283	1.063	47,9
c.	RIIm	466	421	- 45	- 9,7	1.383	1.553	170	12,3
I	SRH	4.156	4.021	- 135	- 3,2	1.168	1.276	108	9,2
13.	SA	392	378	- 14	- 3,6	5.717	5.983	266	4,7
14.	BL	142	145	3	2,1	6.832	9.033	2.201	32,2
15.	MO	160	180	20	12,5	2.964	2.640	- 324	- 10,9
	BiH	694	703	9	1,3	5.555	5.757	202	3,6
16.	SK	164	158	- 6	- 3,7	18.905	24.241	5.336	28,2
II	SAM	858	861	3	0,1	8.199	9.149	950	11,6
17.	LJ	773	710	- 63	- 8,2	931	1.161	230	24,7
18.	MB	183	185	2	1,1	4.186	4.517	331	7,9
19.	KP	140	105	- 35	- 25,0	2.057	2.333	276	13,4
III	LJm	1.096	1.000	- 96	- 8,8	1.564	1.905	341	21,8
20.	BAR	61	66	5	8,2	8.197	8.062	- 135	- 1,6
21.	BG	311	168	- 143	- 46,0	16.495	34.113	17.618	106,8
22.	SU	280	175	- 105	- 37,5	3.518	6.319	2.801	79,6
23.	ZR	89	81	- 8	- 9,0	7.480	8.368	888	11,9
IV	Izvm	741	490	- 251	- 33,9	9.827	16.422	6.595	67,1
	SFRJ	6.851	6.372	- 479	- 7,0	3.017	3.603	586	19,4

Posljednji stupci (42—45) naših tablica označuju *prosječan broj stanovnika na jednu redovnicu*, dok smo u stupcima 34—37 vidjeli *prosječan broj katolika na jednog svećenika*. Tu sam razliku činio i prije deset godina, istaknuvši činjenicu da redovnice više od svećenika općenito imaju (npr. u bolnicama) kontakta s različitim slojevima stanovništva bez obzira na vjersku pripadnost tih ljudi, te tako one, kako i preporuča Drugi Vatikanski koncil, više i bolje od drugih naših crkvenih osoba i struktura »brižljivo nastoje, da Crkva preko njih svaki dan sve bolje pokazuje Krista i vjernicima i nevjernicima.«¹⁹

Što se tiče prosječnog broja stanovnika na jednu redovnicu, on se za ovu 1984. s obzirom na raniju 1974. god. povećao za cijelu Jugoslaviju za 586 duša ili za 19,4%. To je razumljivo kad se broj ukupnog stanovništva povećao za 11,1%, a broj se prisutnih redovnica smanjio za 7,0%. Naravno da to onda vrijedi i za većinu naših dijeceza, samo se za sedam njih smanjio broj stanovnika na jednu sestru. U prvom redu tako se dogodilo u pet od sedam dijeceza, koje, kako vidjesmo, pokazuju povećanje broja sestara. Dvije među njima, tj. Banjalučka i Mariborska biskupija, ipak pokazuju povećani prosječni broj stanovnika na jednu sestru, jer im je stanovništvo postotno više naraslo nego broj sestara. Zato Zagrebačka nadbiskupija i Hvarska biskupija pokazuju smanjen prosječan broj stanovnika na jednu sestru, jer im je broj stanovnika postotno više opao negoli broj redovnica.

— — —

Možda bi se podaci iz *Papinskog godišnjaka* mogli promatrati i pod drugim vidovima. Možda će netko na temelju izrađenih i ovdje prikazanih tablica otkriti još neke odnose, neka pitanja i naslutiti neka rješenja, dati neke sugestije za slijedeći korak naše Crkve u našem svijetu!

Mjesto zaključka pokušavam se duhom prenijeti u godinu 1994. ili još dalje u novo stoljeće u 2.004. godinu. Alko netko onda bude imao volje praviti pomoću savršenijih elektronskih pomagala slične i savršenije tablice — kako će one izgledati? Hoće li pokazati neki napredak ili neće? I u kojem smislu? Hoće li se osjetiti i dugoročnije osjećati neki plod našeg Nacionalnog euharistijskog kongresa u Mariji Bistrici? — Samo Bog to znade! Čak i u slučaju da bi naši matematički pokazatelji bili vrlo loši, ne bi mogli odrediti koliko bi lošiji bili bez napora uložениh u Euharistijski kongres! Naše je orati, sijati, saditi i zalijevati i nakon svega reći »sluge smo neskorisane«, a Bog će jedini tome dati da raste i plodove donosi!

¹⁹ *Lumen Gentium* — *Svjetlo naroda*, br. 46 (pocrtao G. Š.), vidi G. Štokalo, op. cit., str. 22.